

zadáról (1865—1910) a *Romanul Comăneștenilor* (A Comăneșcu család regénye) c. ciklusában, a román irodalom első regénysorozatában (*Viața la țară*, 1894; *Tănase Scatiu*, 1896; *În război*, 1897; *Îndreptări*, 1901; *Ana sau Cece ce nu se poate*, 1911). Mind a társadalomábrázolás, mind a művészi kidolgozás értekei tekintetében a regénysorozat két első darabja a legsikerültebb, fel-felbukkan bennük a falu hiteles képe, itt kap erősebb tónust az író bíráló hangvétele a parasztságot kiszípolozó úrgazdagok ellen. Harmadik regénye az 1877-es függetlenségi háború drámai mozzanatait eleveníti fel, főleg a regény indítása érdemel figyelmet. Utolsó kötetei kevésbé sikerültek. — Verseskötetei: *Imnuri păgâne*, 1897; *Poezii nouă*, 1899; *Mirișă*, 1910; novellásköteteiből: *Nuvela române*, 1903; *O muză*, 1922. (Sz. 1858. október 30. Plăinești) — Magyarul mj. *Falusi életképek x Tănase Scatiu*. B. 1965; néhány verse lapokban; első fordítója Koós Ferenc (*Jó éjt* c. elbeszélés: Magyar-Román Szemle 1895. 1—3.). L. még A román irodalom kis tükre II. B 1962. — Mihai Gafița: Duiliu Zamfirescu, 1969.

Június 4.

— A Pionírok napja.

— 50 éve, 1922: A romániai szakszervezetek általános konferenciája Szében városban. A konferencia megvalósítja a szakszervezeti mozgalom egységét és központosítását, megválasztja a Romániai Szakszervezeti Szövetség Főtanácsát — mint a szakszervezetek egységes vezetőtestületét București székhellyel — és elfogadja a szakszervezetek alapszabályzatát.

— 60 éve, 1912-ben született Andrási Márton színész, állami díjas érdemes művész. Rákosi Szidi színiiskolájában tanult Budapesten, majd kisebb társulatoknál játszott főleg operettekben és zenés vígjátékokban. 1946-ban a Székely Színházhoz szerződött, ahol jelentős karakterszínésszé váltott. Emlékezetes alakításai: Józsa (Illyés; Fáklyaláng), Kujak írnok (Kiss-Kováts: Vihar a havason), Balga (Vörösmarty: Csongor és Tünde). 1957-től a Kolozsvári Állami Magyar Színház tagja, ahol Miller: Az ügynök halála főszerepének megformálásával aratott nagy sikert. — (G)

— 65 éve, 1907-ben született Jacques Roumain haiti regényíró, politikus,

1927-től a függetlenségi mozgalom, a néger egyenjogúság nagy harcosa, a Haiti Kommunista Párt (1934) megalapítója. (Mh. 1944. augusztus 18. Port-au-Prince) — Magyarul anj. *Les Gouverneurs de la rosée*, 1944: A források ura. B 1949; Fekete emberek, 1950.

— 100 éve, 1872-ben Varsóban halt meg Stanislaw Moniuszko, lengyel zeneszerző. Előbb Vilniusban, majd Varsóban működött. Nemzetközi viszonylatban *Halka* c. operája tette ismertté nevét. Hazájában dalai és balladái is műsoron szerepelnek ma is. (Sz. 1819) — L. még *Művelődés* 1969. 5. 62. Benkő András: Moniuszko. — (-kő)

— 100 év, 1872. június 4—5.: Az erdélyi szász polgárság képviselőinek megyesi konferenciája. — A szász közigazgatási önkormányzat a'apján a konferencia kidolgozza a szászok új politikai programját — „Medgyesi program”.

Június 5.

— 40 éve, 1932-ben jelent meg a *Bluze albastre* c. folyóirat, a Román Kommunista Párt kezdeményezésére, Alexandru Sahia szerkesztésében. A folyóirat értékes munkát végzett a szocialista irodalom felkarolása terén, az irodalmi közvéleménynek a munkásosztály felé való irányításában.

— 45 éve, 1927-ben született Alexandru Mirodan színműíró és publicista, a mai román színpadi irodalom figyelemre méltó tehetsége. — *Ziaristii*, 1956; *Celebrul 702*, 1960; *Șeful sectorului suflete*, 1963 (filmre vitték); *Camuflaj*, 1968; *Primarul lunii și iubita sa*, 1969 stb. — L. még *Művelődés* 1968. 8. 2—9. Késő este a nyomdában. Egyfelvonásos.

— 60 éve, 1912-ben született Adriaan Morrien holland költő, elbeszélő, kritikus, a *Litterair passport* c. holland világirodalmi folyóirat szerkesztője.

— 140 éve, 1832. június 5—6.: Az első köztársasági felkelés a júliusi monarchia (1830—1848) idején. Párizsban tört ki, Lamarque tábornok, az ellenzék képviselőjének temetésén. Kétnapi harc után a nemzetőrség leverte a köztársaság visszaállítását követelő felkelést.

Június 8.

— 35 éve, 1937-ben halt meg Simó Donka, a romániai munkásmozgalom kommunista harcosa. (Sz. 1918) — Marcel Breslaşu: *Donka bölcsődala*. Elbeszélő költemény. B 1955.

— 150 éve, 1822-ben Gidófalván született Czetzy János honvédtábornok, az 1848—49-es szabadságharc egyik kiváló hadvezére. Elszékelyesedett örmény származású apja huszárkapitány volt, fiát is katonai pályára szánta. Czetzy János elvégezte a bécsújhelyi katonai akadémiát, 1848-ban a forradalmi kormány szolgálatába állott, főhadnagyi rangban a hadügyminisztériumba osztották be, Mészáros Lázár hadsegéde lett, majd mint százados az erdélyi hadsereg megszervezésében való közreműködéssel bízták meg. Amikor Kossuth egy fakó szekéren, pénz és hadsereg nélkül Erdélybe küldte Bem tábornokot, csak annyit mondott neki: Keresse meg Czetzy Jánost, ő majd tudni fogja, mit lehet tenni. Bem a Szilágyságban, Somlyó alatt ta'alkozott Czetzy Jánossal, aki az osztrákok által szétvert sereg maradványából ekkorra már tizenkétezer főnyi hadat tudott táborában. Ez volt a magva Bem erdélyi hadseregének, noha ekkor még egyszerű kaszás emberekből állott. Bem oldalán Czetzy tábornoki főnökként részt vett a nagyszerű diadalokban, s katonai képzettségének, önfeláldozókészségének egyaránt tulajdonítható, hogy még nincs huszoneg éves, amikor kitűnő érdemeiért „generálisi hivatalra” terjeszti fel Bem. 1849. május 16-án, különösen a híres szebeni csatában szerzett érdemeiért tábornokká nevezik ki. — A szabadságharc bukása után az aradi vésztorvényszék távollétében kötél általi halálra ítélte Czetzy tábornokot is, felségértéssel, rebellióval vádolva őt. Czetzy János Hamburgba emigrált, itt adta ki németül Bem erdélyi hadjárataról szóló emlékiratát (*Bems Feldzug in Siebenbürgen ...* H 1850), ezután Párizsban, Törökországban, majd Svájcban élt (vasútépítkezésen dolgozott). 1859-ben Czetzy János szervezte az első magyar légiót Olaszországban, Garibaldi oldalán részt vett az olasz nép harcában. A villa-